

Panium – Nọ́nbà Ẹ̀jọ̀

Àkótán Ilà Kẹ̀ta

Jeff Pippenger

2025-03-17

Seleucus III Ceraunus jọba fún àkókò kúkúró gégé bí ọba láti ọdún 226 sí 223 ọ́ájú Kristi kí a tó pa á, tàbí kí ó kú lábé àwọn àyidayida ijìnlẹ̀ tí a kò mọ. Seleucus III ni ẹni tí ó ọ́ájú Antiochus III lójú-itẹ̀ lẹ̀sẹ̀kẹ̀sẹ̀. Àwọn arákúnrin méjèjì náà dúró fún “àwọn ọmọkúnrin” inú esẹ̀ kẹwáá, wọn sì dúró fún Reagan àti Bush ní ọdún 1989.

Sùgbón a ọ̀ò ru àwọn ọmọ rẹ̀ sókè, wọn yóò sì kó ọ̀pọ̀ ọmọ-ogun alágbára jọ; ọkan nínú wọn yóò sì dájúdájú wá, yóò sànsànsà, yóò sì gba ọ̀nà rẹ̀ lọ; lẹ̀yìn náà yóò padà, a ó sì tún ru ú sókè, àní tí tí dé odi agbára rẹ̀. Dáníẹ̀lì 11:10.

Esẹ̀ kẹwáá ni ilà kẹ̀ta, ó sì dúró fún “àkókò ọ̀pin” ní ọdún 1989. Ó so ara rẹ̀ pọ̀ mọ esẹ̀ ogójì nínú orí kọkànlá àti Isaiah méjọ esẹ̀ keje. Isopọ̀ àwọn esẹ̀ méta wọnyí fi hàn pé esẹ̀ kọkànlá sojú ogun Ukraine tó wà lówólówó, pẹ̀lú Putin àti Zelenskyy gégé bí àwọn alátakò tí a sojú wọn nínú Ogun Raphia tí a gbé kalẹ̀ nínú esẹ̀ kọkànlá. Esẹ̀ kejilá sọ iyònúlẹ̀ lẹ̀yìn ogun Ukraine àti ayanmọ̀ Putin. Esẹ̀ kẹtàlá tí tí dé esẹ̀ kẹ̀dógún ni Ogun Panium.

Kókó esẹ̀ kẹwáá ni “àkókò ikeyin,” àti ní ibámu pẹ̀lú àwọn ilàna tí ó ní ibásepọ̀ pẹ̀lú sí sí ọ̀títọ̀ tí a ti dì ní “àkókò ikeyin,” esẹ̀ náà, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé esẹ̀ kan so so ni í se, ní ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ilà àsọtẹ̀lẹ̀ tí a sojú nínú rẹ̀. Esẹ̀ kẹwáá fi ibèrẹ̀ itàn ikòkò tí esẹ̀ ogójì hàn, èyí tí ó sàmi sí ibèrẹ̀ isisẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta àti dídìdì àwọn ọ̀górùn-ún kan lé m̀r̀nlẹ̀lẹ̀gójì ẹ̀gbẹ̀rún.

Esẹ̀ náà so àkókò méje ti Lefitiku m̀r̀ndínlógbòn pọ̀ gégé bí a ti fi hàn nínú iran tí ó bèrẹ̀ ní Isaiah orí keje. Isopọ̀ náà ní fi àpapọ̀ iwà-Ọ̀lọ̀run pẹ̀lú ẹ̀dá èniyàn hàn, èyí tí í se iparí ohun ijìnlẹ̀ iwà-bí-Ọ̀lọ̀run nígbà iró ipè keje, èyí tí í se ẹ̀gbé kẹ̀ta ti Islam.

Esẹ̀ náà fi ọdún 1989 hàn gégé bí àkókò ọ̀pin; nípasẹ̀ isopọ̀ rẹ̀ pẹ̀lú “àkókò méje” ti Lefitiku ogún-ún méfà, ó sì kún inú rẹ̀ ní ọ̀títọ̀ ipilẹ̀ ti William Miller, àti isọtẹ̀ ọdún 1863. Esẹ̀ náà ni ó bèrẹ̀ itàn àsírí ti esẹ̀ ogójì. Nítorí náà, ó jẹ̀ apá pàtàkì nínú ilọ̀síwájú imọ̀ tí ó dé ní àkókò ọ̀pin ní ọdún 1989, tí ó sì bèrẹ̀ àpẹ̀júwe àsọtẹ̀lẹ̀ tí àwọn isẹ̀lẹ̀ ọ̀de tí wọn dá itàn àsírí ti esẹ̀ ogójì pọ̀; àti nípasẹ̀ isopọ̀ rẹ̀ pẹ̀lú àkókò méje, ó tún fi àwọn isẹ̀lẹ̀ inú hàn nínú itàn láàárín 1989 àti ọ̀fin Ojọ̀ Àikú.

Nọ́mbà méwáá jẹ̀ àmi idánwò, isopọ̀ àwọn esẹ̀ náà sì pẹ̀lú iran Isaiah méje, èyí tí ó fi itenumọ̀ lórí imòye ọ̀títọ̀.

Nítorí orí Sírià ni Damásíkù, orí Damásíkù sì ni RÉSINI; láàárín ọdún m̀r̀ndínlógóta, a ó sì fọ̀ Ẹ̀fúrímù tán, kí ó má bàa jẹ̀ èniyàn mọ. Orí Ẹ̀fúrímù sì ni Samária, orí Samária sì ni ọmọ̀ Rémálíà. Bí èyin kò bá gbàgbọ̀, dájúdájú a kì yóò fi esẹ̀ yín múlẹ̀. Isaiah 7:8, 9.

A kì yóò fi yín múlẹ̀ bí ẹ̀ kò bá gbà pé “orí” dúró fún ilú-olú kan (Samaria àti Damasku) àti ọba kan (Resini àti Peka ọmọ̀ Remalíah). Bí ẹ̀ kò bá lóye àwọn àmi àpẹ̀rẹ̀ méta wọnyí tí a lè fi rọ̀pọ̀ ara

won, nínú àyíká Isaiah orí kejo, eṣẹ̀ kejo, (èyi tí ó jẹ́ iran kan nàà pèlú orí keje) nígbà nàà ẹ̀ kì yóò lè dá Putin àti Rọ́ṣià mò gégé bí ọ̀ba gúúsù nínú eṣẹ̀ mòkànlá títí dé meḗédógún.

Nítórí nàà, kiyèsí i, Olúwa mú omi odò nàà wá sórí won, tí ó lágbara, tí ó sì pò, àní ọ̀ba Ásírià, àti gbogbo ọ̀go rẹ̀; yóò sì gòkè lórí gbogbo àwon ọ̀nà omi rẹ̀, yóò sì sà̀n kojá gbogbo etí bèbè rẹ̀: Yóò sì gba ilẹ̀ Júdá kojá; yóò kún dénú, yóò sì sà̀n kojá, yóò dé àyàgbèyìn; àti itànkálẹ̀ iyé rẹ̀ yóò bo iwòn ilẹ̀ rẹ̀ ní kíkún, iwọ̀ Immanueli. Aísáyà 8:7, 8.

Kókó eṣẹ̀ kẹwàá ni ilà̀nà idánwò igbésẹ̀ mẹ̀ta kan tí ó bèrẹ̀ ní àkókò ipèyà, tí ó sì yorí sí ipèkun àsikò ànfaàní ní òfin Ojọ̀ Àikú.

Ó sì wí pé, Maa lo ní ọ̀nà rẹ̀, Dániẹ̀li: nítórí a ti pa àwon ọ̀rọ̀ nàà mò, a sì ti di wòn ní èdidi títí di àkókò ọ̀pin. Ọ̀pọ̀ èniyàn ni a ó wẹ̀nùmò, a ó sì sọ̀ wòn di funfun, a ó sì dán wòn wò; sùgbón àwon èniyàn búburú yóò maa hù iwà búburú: kò sì sí ẹ̀ni kankan nínú àwon èniyàn búburú tí yóò lóye; sùgbón àwon ọ̀lọgbón yóò lóye. Dániẹ̀li 12:9, 10.

Ní “àkókò ọ̀pin” ni a “sí idimò” iwé Dániẹ̀li, ilà̀nà idánwò ipele mẹ̀ta sì bèrẹ̀ gégé bí a ti sàfihàn rẹ̀ nínú ọ̀rọ̀ yíí pé, “a ó sì wẹ̀ wòn mò, a ó sì sọ̀ wòn di funfun, a ó sì dán wòn wò.” “Àwon ọ̀lọgbón” yóò ní ọ̀ye, “àwon èniyàn búburú” kì yóò ní ọ̀ye. Àìní ọ̀ye won, gégé bí àìní ọ̀róró won nínú apèjúwe àwon wúndiá mẹwàá, ló fa iparun won.

A parun nítórí àìní imò: nítórí iwọ̀ ti kọ̀ imò, èmi nàà yóò kò ọ̀, kì iwọ̀ má bàa jẹ̀ àlùfàà fún mi mò: nítórí tí iwọ̀ ti gbàgbé òfin Olorun rẹ̀, èmi nàà yóò gbàgbé àwon ọ̀mọ̀ rẹ̀. Hosea 4:6.

Ọ̀rọ̀ nàà pé, “Àwon èniyàn mi,” túmò sí àwon èniyàn májẹmú, a ó sì kọ̀ àwon èniyàn májẹmú wònyí sílẹ̀, a ó sì pa wòn run nítórí “àìní imò.” Òfin ojọ̀ Àikú ní Orílẹ̀-Èdè Amériká ni àmi-ọ̀nà níbi tí a ti n gbàgbé ohun tàbí tí a ti n rántí rẹ̀. “Rántí ojọ̀ isinmi” ni ọ̀títọ̀ isinsin yíí ní àkókò nàà. Ibẹ̀ ni a ti rántí aṣẹ̀wó Tírè. Ibẹ̀ ni Olorun ti rántí eṣẹ̀ Bábílóni nínú Ifihàn.

Mo sì gbọ̀ ohùn miiran láti ọ̀run, tí ó n wí pé, E jade kúrò nínú rẹ̀, èyin èniyàn mi, kì ẹ̀ má bàa nípin nínú eṣẹ̀ rẹ̀, àti kì ẹ̀ má bàa gba nínú àwon àjàkálẹ̀-àrun rẹ̀. Nítórí eṣẹ̀ rẹ̀ ti dé ọ̀run, Olorun sì ti rántí àìsedéédéé rẹ̀. E san án gégé bí ó ti san fún yín, kì ẹ̀ sì fi ilọ̀po méjì san án gégé bí iṣẹ̀ rẹ̀; nínú ago tí ó kún, ẹ̀ kún án fún un ní ilọ̀po méjì. Ifihàn 18:4–6.

Ní ibẹ̀ ni a ti gé àwon ọ̀mọ̀ nàà kúrò, tàbí iran àsoṭelẹ̀ ikeyin ti Adventismu Laodicea. Ní ibẹ̀ ni àwon tí Dániẹ̀li pè ní “àwon ẹ̀ni búburú” fi hàn pé wòn ti “gbàgbé” òfin Olorun, àti apá òfin Olorun tí wòn gbàgbé ni àwon ilà̀nà tàbí òfin àsoṭelẹ̀ ti Olorun. Ìsọ̀rò nàà fi hàn gbangba pé wòn kò ní “imò” tí a mú pò sí i nígbà tí a sí iwé Dániẹ̀li sílẹ̀. Dániẹ̀li fi “àwon ọ̀lọgbón” wé “àwon ẹ̀ni búburú,” Jesu sì fi “àwon wúndiá ọ̀lọgbón” wé “àwon wúndiá òmùgò.” Ámòsì sọ̀ irú ẹ̀gbẹ̀ kan nàà di mí mò gégé bí “àwon wúndiá ẹ̀lẹ̀wà” gégé bí àwon tí kò lè rí ihinrere àsoṭelẹ̀ tí ilà-òòrùn, àrìwá àti àwon òkun dúró fún.

Kiyèsí i, ojọ̀ n bọ̀, ni Olúwa Olorun wí, tí Èmi yóò fi rán iyàn sí ilẹ̀ nàà, kì í ẹ̀ iyàn oúnjẹ̀, bẹ̀ ni kì í ẹ̀ ọ̀ungbẹ̀ omi, sùgbón ti gbígbo ọ̀rọ̀ Olúwa: Wòn yóò sì maa rìn kiri láti inú òkun dé inú òkun, àti láti àrìwá àní dé ilà-òòrùn, won yóò maa sàré káakiri láti wá ọ̀rọ̀ Olúwa, won kì yóò sì rí i. Ní ojọ̀ nàà ni àwon wúndiá aṣẹ̀wà àti àwon ọ̀dọ̀kùnrin yóò dákú nítórí ọ̀ungbẹ̀. Àwon tí n búra nípasẹ̀ eṣẹ̀ Samaria, tí wòn sì n wí pé, Olorun rẹ̀ n bẹ̀ láàyè, iwọ̀ Dani; àti pé, Ọ̀nà

Beerseba n be laaye; ani awon naa yo so sibu, won ki yo so si tun didede mo. Amos 8:11-14.

Ifiranse ti won ko le ri ni a sapepe nipase ibi ti won ti n wa a bi won se "n yi kiri lati okun de okun, ati lati arirwa ani titi de ila-oorun." Amosi so pe awon "wundia elawa" wonyi wa ninu "iyani" gbigbo "Oro Oluwa," ati pe "ni ojo naa won yo sare kiri seyin-siwaju lati wa oro Oluwa, won ki yo so si ri i." Ifiranse ti a si idi re kuro ninu iwe Daniele ni akoko igbeyin ni odun 1989 gege bi imuse ese ogoji, ati pelu ese kewaa ori ketala, ni a sakoko re ninu awon ese meji ikeyin ti ori kokanla.

Sugbon irorun lati ila-oorun ati lati arirwa yo so yo o lara; nitori naa yo so jade pelu ibinu ila lati pa run, ati lati parun opolopo patapata. Yo so si gbe awon ago aafin re kale laarin awon okun ni ori oko mimoologo naa; sugbon yo so de opin re, ko si si eni ti yo so ran an lowo. Daniele 11:44, 45.

Awon wundia asiwere, elawa ati buburu ti ko ni ororo, iranse ti ila-oorun, arirwa ati awon okun, awon ti won ko imo ati majemu ati Ofin Olurun, ni Olurun ranti ni akoko ofin Ojo-isinmi. Ogun meta ni a safihan ninu ese mewaa titi de mechedogun. Mo ya awon ogun meteta wonyi si itan meta, sugbon won tun je ila kan nigba ti a ba ka won po, nitori ese mewaa si "akoko opin" sila, o si bere ilana idanwo igbese meta.

Ese kewaa ni isopo pelu igba meje ti Lefitiku ogun-mefa, ati nitori naa pelu awon ipile Adventism ati ise William Miller. Igbese keji ninu awon igbese meta naa je idanwo oju ti o bere nigba ti imole ese kokanla ati ogun Ukraine sipaya. Idanwo keji je ti oju, o si sapepe idanwo kan nipa agbara wa lati mo awon isele isinsin yi ni imole Oro asotele Olurun. Idanwo keta ni Ogun Panium ti ese kechedogun, nibi ti a ti yi oruko Simon Barjonah pada si Peteru, ti o si fi be se sami ididi edidi awon ogorun-un kan ati egberrun merinlologoji ni kete saaju ki akoko aanu to pari ni ofin Ojo-isinmi ti ese kecrindinlogun.

Nigba ti a ba ronu lori ifarahan Antiochus Magnus ninu okokan awon ogun meta ti ese mewaa, ekokan, ati echedogun sapepe, a tun ri ninu itan ese kesan-an si ecrindinlogun idasoke ati isubu wolii eke isotele Bibli.

Awon ese kini titi de ekerin safihan idide ati isubu agbara diragoni naa. Awon ese kesan-an ati kewaa si toka si odun 1798 ati 1989 leseese, ati nipa be, awon ese kesan-an titi de kerindinlogun safihan idide ati isubu wolii eke naa. Awon ese ogoji titi de marundinlaadota soju idide ati isubu eranko naa. Awon ese kesan-an ati kewaa pelu ba ese ogoji mu nipa "akoko opin" meji ti o wa ninu re, ni odun 1798 ati 1989.

Arabinrin White je ki a mo ni kedere pe ailoye "akoko opin" maa n fa idarudapo nipa ibi ti a ti ye ki a fi awon asotele naa si.

"Opo eniyan n se ohun kan naa loni, ni odun 1897, nitori won ko ti ni iriri ninu iranse idanwo ti a fi han ninu ihinre awon angeli akoko, keji, ati keta. Awon kan wa ti n ye Iwe Mimmo wo lati ri eri pe awon ihinre wonyi si wa ni ojo iwaju. Won n ko eri otito awon ihinre naa jo, sugbon won kuna lati fi won si ipo ti o ye fun won ninu itan asotele. Nitori naa iru awon be wa ninu ewu lati sina awon eniyan nipa ibi ti a ti ye ki a gbe awon ihinre naa kale. Won ko ri i, be ni won ko si loye akoko ikeyin, tabi igba ti a ti ye ki a gbe awon ihinre naa kale. Ojo

Olorun n bọ pelu irin asiri, sugbon awon ti a gba pe won je ologlobin ati awon okunrin ila n soro asan nipa 'ekó giga' ti won ro pe o ti owó eniyàn aláipe wá. Won ko mo awon àmi ibọ wá Kristi, tabi ti opin ayé." Sermons and Talks, volume 1, 290.

Kókó esẹ kewáá ni "àkókò igbeyin," ati pé opò "awon akókò igbeyin" ni a ti toka si ninu ori kòkànlá. Bí o bá "kò rí, tí o sì kò lóye" "awon akókò igbeyin" ninu ori kòkànlá, iwọ kì yòò mò igbà "láti fi awon iransé náà sí ipò won." Ó wí pé, "awon kan wà tí wón n wá inú Ìwé Mímọ kiri," ati gégé bí ó ti rí pelu gbogbo awon wolú, orò rẹ n bá awon ojọ ikeyin soro; nítorí náà, ní awon ojọ ikeyin, awon tí ó n toka sí jẹ egbé eniyàn kan tí kò lóye akókò igbeyin, nítorí náà won sì tún jẹ "awon wúndiá arẹwà" Amòsì tí won şubú, tí won kì yòò sì tún didè mó.

Ninu ori kewáá-dín-lógún, esẹ kiini, Dáriúsì ati Kírúsì dúró pò láti fi àmi sí akókò opin ní odún 1989. Nígba tí Ptolemy lo sí Bábílónì, tí ó sì mú oba àrìwá lo sí igbèkùn ní Íjíbítì ní odún 246 şáájú Kristi, ní ti itèlè rẹ, gégé bí a peere ti odún 1798 gégé bí a ti şàfihàn rẹ ninu esẹ keje titi de esẹ kesàn-án, ó jẹ "akókò opin." Esẹ kewáá ni "akókò opin" ní odún 1989.

1798 ni opin egberun mejilélógórin [2,520] odún itúká sí ihà àrìwá ijọba Israeli, eyi tí ó bẹrẹ ní odún 723 Ş.K. Egberun kan, ogorun-un mejilélógóta [1,260] odún leyin náà, ní 538, ipò pòopù jọba fun egberun kan, ogorun-un mejilélógóta [1,260] odún titi di 1798. 1798 jẹ "akókò opin," nítorí pé òun ni opin awon akókò méje, ati pelu egberun kan, ogorun-un mejilélógóta [1,260] odún, bakan náà pelu egberun kan, ogorun-un mejidínlógórin [1,290] ojọ-odún ti Dánieli ori kejilá. 1798 jẹ "akókò opin" ati nítorí náà 538 náà jẹ "akókò opin." 538 ni opin egberun kan, ogorun-un mejilélógóta [1,260] odún tí esin kèfèrì fi tẹ ibi mímọ Olorun ati ogun Rẹ molè, eyi tí ó şáájú pé ipò pòopù yòò şe işe kan náà fun iye akókò kan náà.

538 dúró fun fifun işakoso pòopù ní agbára, ati nipa bẹe ó tún dúró fun fifun işakoso pòopù ní agbára leşekansi ní akókò ofin Ojọ-isinmi. Ofin Ojọ-isinmi náà ni n toka sí "akókò igbeyin." Nítorí náà, esẹ kerindínlógún, pelu esẹ kinni, esẹ keje sí esẹ kesàn-án, ati esẹ kewáá, gbogbo won ni n samì "akókò igbeyin." Otító yi ni awon tí ó mò igbà tí a ó fi awon iransé náà sípò gbódò lóye. Pómpèi mú esẹ kerindínlógún şe nígba tí ó gba Jérúsálèmù. Júliòsì Késàri, Ogòstòsì Késàri, ati Taibériòsì Késàri sì tẹ lé e. Ibi Jésù jẹ "akókò igbeyin," ó sì şelè ní akókò Ogòstòsì Késàri.

Nígba náà ni eni tí n gbé owó-ori kalẹ yòò didè ní ipò rẹ ninu ogo ijọba; sugbon láárín ojọ diẹ ni a ó pa á run, kì í şe ninu ibínú, tabi ninu ogun. Danieli 11:20.

Esẹ kẹèdógún fi kún àtòkọ awon "akókò opin" ninu ori kẹèdógún, bẹe ni Tíberio Késari pelu, eni tí ó jọba ní akókò ikánmọ agbelebu Kristi.

"Àti ní ipò rẹ ni eni ikà kan yòò didè, eni tí won kì yòò fi olá ijọba fun: sugbon yòò wolé ní alááfíà, yòò sì fi orò itèlè gba ijọba náà. Àti pelu apa ikún omi ni a ó fi gbá won kúro níwájú rẹ, a ó sì fọ won; bẹe ni pelu omọ-aládé májèmú náà." Danieli 11:21, 22.

Agbelebu dúró ní àárín ọsẹ àşotèlè tí Kristi wá láti fi múlè pelu opò eniyàn.

Yòò sì fi májèmú náà múlè fun opòlopò fun ọsẹ kan: ní àárín ọsẹ náà yòò sì mú ebo ati ore irubọ dawọ dúró, ati nítorí itánkálẹ awon ohun irira yòò mú un di ahoro, àní titi di opin náà, eyi tí a sì ti pinnu yòò dà sóri eni tí a şo di ahoro. Danieli 9:27.

Ní àárín ọ̀sẹ̀ nàà, a ní ìbèrẹ̀ kan àti òpin kan fún ẹgbẹ̀rún kan, oḡorùn-ún méjì àti oḡóta ojọ̀ àkókò, tí ó parí ní gan-an níbí tí ẹgbẹ̀rún kan, oḡorùn-ún méjì àti oḡóta ojọ̀ tí ó tẹ̀lẹ̀ bẹ̀rẹ̀ sí í ẹ̀. Ọ̀sẹ̀ nàà bá àkókò méje itúkà mu sí ijọba àrìwá tí ó ọ̀jọ̀ fún méjèjè—èsìn abòrìṣà àti papalìsmu—ní gbígba Ilé Mímó àti ogun-òrun mọ̀lẹ̀ lábẹ̀ ẹ̀sẹ̀.

Nígba nàà ni mo gbọ̀ ẹ̀ni mímó kan n sọ̀rò, ẹ̀ni mímó miiran sì béèrè lówó ẹ̀ni mímó kan nàà tí n sọ̀rò pé, Yóò ha pé tó méléò kan ní ti iran nàà nípa ẹ̀bọ̀ àirẹ̀kojá ojoojúmọ̀, àti irẹ̀kojá idahoro, láti fi ibùsùn mímó àti ogun nàà jọ jẹ́ kí a tẹ̀ mọ̀lẹ̀ lábẹ̀ ẹ̀sẹ̀? Daniel 8:13.

538 jẹ́ “àkókò òpin,” ó sì bá àgbélébùú mu, èyí tí ó tún jẹ́ òpin àsikò àṣotẹ̀lẹ̀ kan. 538 àti àgbélébùú n pèsè ẹ̀lẹ̀rìí méjì pé, ní ọ̀nà àṣotẹ̀lẹ̀, ìbèrẹ̀ àti òpin àṣotẹ̀lẹ̀ kan ni a fi àmì sí gégẹ̀ bí “àkókò òpin.”

Ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélogún àti kejilélogún, ẹ̀sẹ̀ ogún, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlogún, ẹ̀sẹ̀ mẹ̀wáá, ẹ̀sẹ̀ keje tí tí dé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án, àti ẹ̀sẹ̀ kìn-ín-ní, gbogbo wọn ni wọn n fi àmì “àkókò ikeyin” hàn. Ẹ̀sẹ̀ kẹ̀tálélogún n tọ̀ka sí májẹ̀mú tí àwọn Júù Maccabee dá pẹ̀lú Róòmù aláimọ̀kan ní ọ̀dún 161 sí 158 ọ̀sáájú ibí Kristi. Itàn Iran Oba Hasmonean láti inú ogun àkókò wọn tí tí dé òpin wọn nínú iparun Jerusalemu ní ọ̀dún 70 léyìn ibí Kristi, n ọ̀jọ̀ Pùròtẹ̀sítànti tí ó ti yà kúrò nínú ìgbàgbọ̀ ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà tí ó bẹ̀rẹ̀ ní 1844, iparí àṣotẹ̀lẹ̀ àkókò kan, nítorí nàà “àkókò ikeyin” ni, tí ó sì parí ní òfin Ojọ̀ Àikú gégẹ̀ bí ọ̀dún 70 léyìn ibí Kristi ẹ̀ ọ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀.

Ẹ̀sẹ̀ kejilélogún-dín-lógbòn n tọ̀ka sí “àkókò ikeyin” kan ní ọ̀dún 167 S.K. ní ogun Modein, àti pẹ̀lú ní ọ̀dún 70 L.K., àwọn méjèjèjì sì jẹ́ ọ̀pẹ̀rẹ̀ 1844 àti òfin Ojọ̀ Àikú léraléra. Ẹ̀sẹ̀ kejilélogún-dín-lógbòn, ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélogún àti kejilélogún, ẹ̀sẹ̀ ogún, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlogún, ẹ̀sẹ̀ mẹ̀wáá, ẹ̀sẹ̀ keje tí tí dé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án, àti ẹ̀sẹ̀ kìn-ín-ní, gbogbo wọn ni n samisi “àkókò ikeyin.”

Ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlogún tọ̀ka sí àṣẹ̀-gíga ọ̀dún ọ̀ḡta-dín-lọ̀dún-rún-mẹ̀ta ti Romu abòrìṣà, nípa bẹ̀ ẹ̀sẹ̀ ní n fi ìbèrẹ̀ ní 31 BC àti iparí ní 330 hàn gégẹ̀ bí “àkókò àwọn òpin.” Ẹ̀sẹ̀ kẹ̀tádínlogbòn àti ẹ̀sẹ̀ kọ̀kàndínlogbòn tọ̀ka sí ìbèrẹ̀ àti iparí àkókò nàà pẹ̀lú, nítorí nàà ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlogún, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀tádínlogbòn, ẹ̀sẹ̀ kọ̀kàndínlogbòn, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀tálélogún, ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélogún àti ẹ̀sẹ̀ kejilélogún, ẹ̀sẹ̀ ogún, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlogún, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀wáá, ẹ̀sẹ̀ keje tí tí dé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án, àti ẹ̀sẹ̀ kííní, gbogbo wọn ni wọn n samisi “àkókò òpin.”

Ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélogún àti oḡbòn n tọ̀ka sí ọ̀dún 538 nígbà tí a gbé irira tí n mú idahoro wá kalẹ̀, àti pé ẹ̀sẹ̀ mẹ̀rindínlogójì àti oḡójì n tọ̀ka sí ọ̀dún 1798 gégẹ̀ bí “àkókò ikeyin.” Ọ̀dún 538 nínú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélogún àti oḡbòn àti ọ̀dún 1798 nínú ẹ̀sẹ̀ mẹ̀rindínlogójì àti oḡójì, ẹ̀sẹ̀ méjelelogún àti mọ̀kàndínlogbòn, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlogún, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀tálélogún, ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélogún àti kejilélogún, ẹ̀sẹ̀ ogún, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rindínlogún, ẹ̀sẹ̀ mẹ̀wáá, ẹ̀sẹ̀ keje tí tí dé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án, àti ẹ̀sẹ̀ kìn-ín-ní, gbogbo wọn ni n samisi “àkókò ikeyin.”

A ti samisi “àkókò ikeyin” ní ìgbà mètálá ọ̀sáájú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélogójì, èyí tí í ẹ̀ ọ̀fin Ojọ̀ Àikú, àti “àkókò ikeyin” miiran; bẹ̀ ẹ̀sẹ̀ nàà ni ẹ̀sẹ̀ má̀rùndínlááádọ̀ta, nígbà tí pọ̀òpù yóò dé òpin rẹ̀ láìsí ẹ̀ni kankan láti ràn án lówó. Ní ìgbà mẹ̀ẹ̀dógún ni a ti fi “àkókò ikeyin” sí ipò rẹ̀ nínú orí kọ̀kànlá. Kókó-ọ̀rọ̀ ẹ̀sẹ̀ mẹ̀wáá ni “àkókò ikeyin.” Ó dúró fún àwọn ọ̀títọ̀ tí a tú èdidi wọn sílẹ̀ ní àkókò ididi àwọn ẹgbẹ̀rún kan ó lé mẹ̀rindínlogójì.

A ó tẹ̀sìwájú nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó tẹ̀lẹ̀.

